

Jan Björklund: Jultal 2012

Talare

Jan Björklund
Utbildningsminister

Datum

4 december 2012

Välkommen.

Är människan god eller är människan ond? Jag minns när jag kom att tänka på den frågan när jag besökte staden Weimar. Weimar ligger söder om Berlin och är en av Europas mest kulturhistoriskt intressanta städer. Här verkade Göte, Schiller och List och torget är omringat av teatrar och bibliotek. Men om man höjer blicken över hustaken och tittar på kullarna, så ser man bokskogen som fick ge namn åt lägret – Buchenwald. Weimar är en av Europas många kontraster – mänsklig godhet och mänsklig ondska på en och samma plats. Huvudarenan under Europas kulturella höjdpunkter och under barbariets djupaste mörker.

I år så är det 100 år sedan Raoul Wallenberg föddes. För egen del känner jag stolthet och skam inför Raoul Wallenberg – en ödmjuk stolthet därför att Raoul Wallenbergs gärning är unik. Genom ett helt enastående mod och civilkurage så räddade han 10 000-tals judar undan nazisternas gaskammare i andra världskrigets slutskede. Men jag ska också erkänna att jag skäms. Jag skäms över den flathet som den dåvarande svenska statsledningen visade under årtionden gentemot regimen i Moskva. Och hur Sverige böjde sig för diktaturen och undvek att med kraft driva på för att få Wallenbergs öde klarlagt. Och hur den svenska neutralitetspolitiken istället för den moraliska upphöjdhet som många anser att den ägde. Istället så ledde den till ett stort moraliskt svek.

Den ekonomiska kris som nu har drabbat Europa påminner egentligen mycket om den kris som drabbade Europa på trettioalets början. Ekonomiska kriser inträffar av och till, och det vi människor och vi i regeringar kan göra är att hantera de här kriserna mer eller mindre klokt. På trettioalets början så hanterades krisen mindre klokt, och Europa slets i stycken några år senare. Den nu aktuella ekonomiska krisen i Europa kan mycket väl innebära, om vi hanterar den fel, att Europa glider isär. Det vore oklokt. Den viktigaste

lärdomen i vår världsdal i Europa under 1900-talet borde vara: håll ihop i Europa och för det krävs solidaritet och gemenskap.

När det är svåra tider så ökar också benägenheten att peka ut syndabockar. Ett extremistiskt parti med ett betydande väljarstöd i Ungern har nyss begärt att staten ska lista alla judar i Ungern. Det är i kristider som solidaritet och medmänsklighet verkligen prövas. Just nu till exempel – i vårt fall, solidariteten med alla de människor, där ibland många barn och äldre, som nu flyr för sina liv ut ur krigets och terrorns Syrien.

Ja vad är då svaret på frågan om människan är god eller ond? Ja svaret är nog både och – och att det beror på. Det beror på de värderingar som hålls högt i ett samhälle. Det beror på vilka normer om vad som är rätt och fel som överförs från oss vuxna till de unga, i varje ny uppväxande generation. Demokrati och respekt för människovärdet, det är ingenting vi automatiskt föds med. Det är något vi uppfostras till, i hemmet, i skolan och i samhällsklimatet. Varje ny generation måste uppfostras i de här värderingarna. Varje ny generation måste vinnas för demokratin.

Det var en undersökning bland ungdomar i Sverige i slutet av nittio-talet, om elevernas bristande kunskaper om förintelsen som utlöste en stor upplysningskampanj under namnet ”Om detta må ni berätta”. Initiativet till kampanjen var bra men samtidigt så måste man ju ställa frågan: varför har inte ett av världens mest utvecklade och påkostade skolsystem gett eleverna så elementära kunskaper? Tyvärr så finns det inget område där förflackningen av den svenska skolans bildningsuppdrag blir så uppenbart som när det gäller hur undervisningsämnet historia har behandlats i skolan. Tiden för historieämnet i grundskolan har halverats sedan 1950-talet, men historia borde vara ett av skolans viktigaste bildningsämne. I den nya läroplanen så är nu historia äntligen ett obligatoriskt ämne för alla på gymnasiet och i grundskolans nya läroplan så ingår nu både kunskapsmål om förintelsen och om den sovjetiska gulag-arkipelagen.

Vi kan inte förstå Auschwitz, men vi kan inte heller förstå Europa i vår tid utan att känna till Auschwitz. Våra ungdomar idag har inte själva upplevt ett Europa som delas av en mur. Och det är bara de allra äldsta som själva har minnen från tiden från andra världskriget.

Det är vårt ansvar att berätta för de unga om de katastrofer som drabbade vår världsdal på 1900-talet, inte minst just nu. När Europas sammanhållning prövas och när intoleransen breder ut sig, då är det viktigare än någonsin. Ungdomar idag är som ungdomar alltid har varit – naturligen inriktade på framtiden. Det är din uppgift och min uppgift att också lära dem historia. Börja gärna med Europa under 1900-talet.

Tack för att du har lyssnat på mig och jag önskar dig och dina närmaste en god jul och ett gott nytt år.

Taggar

2010-tal, 2012, Folkpartiet Liberalerna, Högtidstal, Jultal, Liberalerna, Man, Politiska tal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/jan-bjorklund-jultal-2012>